Ο "Έγκλειστος" Άγιος Νεόφυτος ο Κύπριος (Φώτης Κόντογλου)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 24 Ιανουαρίου, 2013

Αυτός ο άγιος ήτανε βλάστημα της μοσκοβολημένης Κύπρου. Γεννήθηκε στα 1134 στο χωριό Λεύκαρα, που τώρα το λένε Κάτω Δρυ, κοντά στη Λάρνακα. Η Κάτω Δρυ χτίσθηκε ύστερα από την κοίμηση του αγίου. Η γενιά του λεγότανε Καταμούτηδες και βρίσκεται ακόμα. Από μικρός ήτανε διαλεγμένος από το Θεό να γίνει άγιος. Γιατί δεν συνήθιζε σαν τ' άλλα τα παιδιά που παίζουνε και διασκεδάζουνε, παρά ο μονάχος πόθος του ήτανε να αφοσιωθεί στον Χριστό και τη θρησκεία του.

Σαν γίνηκε 18 χρονών, οι γονιοί του τον αρραβωνιάσανε. Μα ο Νεόφυτος έφυγε από το πατρικό του σπίτι και πήγε στο μοναστήρι του Χρυσοστόμου στο βουνό Κουτζουβέντη. Ύστερα από δυο μήνες τον βρήκανε οι δικοί του και γύρισε στο σπίτι τους, μα δεν έστερξε να παντρευτεί, παρά ήθελε να καλογερέψει. Βλέποντας οι γονιοί του αυτή τη στερεή απόφασή του, τον αφήσανε λεύτερον. Βγαίνει λοιπόν πάλι από το σπίτι τους και πηγαίνει για δεύτερη φορά στο μοναστήρι του Κουτζουβέντη κ' έπεσε στα πόδια του ηγούμενου παρακαλώντας τον να τον κάνει δόκιμο. Και κείνος τον έκανε. Επί πέντε χρόνια φύλαγε τ' αμπέλια του μοναστηριού και μάθαινε να λέγει απ' έξω το Ψαλτήρι και τάλλα τα γράμματα. Αλλά δεν τον ευχαριστούσε η ασκητική ζωή σ' αυτό το μοναστήρι, γιατί ήθελε πιο αυστηρή καλογερική, και μίσεψε από κει και πήγε στο Μελισσόβουνο κι' ασκήτεψε ένα χρόνο μέσα σ' ένα σπήλαιο. Ύστερα μπαρκάρησε και πήγε στον Άγιο Τάφο κι' απόμεινε έξι μήνες εκειπέρα. Μετά, γύρισε πάλι στην Κύπρο και πήγε στην Πάφο και τον πιάσανε οι στρατιώτες που φυλάγανε το κάστρο και τον βάλανε φυλακή ένα μερόνυχτο. Σαν τον λευτερώσανε, τράβηξε παραμέσα στο νησί για να βρει μέρος ήσυχο να ασκητέψει. Περπάτησε όπως τον φώτισε ο Θεός κ' έφταξε σ' ένα μέρος απόγκρεμνο, και έψαχνε από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβρη. Τέλος βρήκε ένα σπήλαιο που φωλιάζανε μέσα όρνια και φίδια κ' έπιασε και το βάθαινε. Ένα χρόνο δούλεψε σκληρά κι' αποτελείωσε τ' ασκηταριό του τη μέρα του Τιμίου Σταυρού. Αυτό το σπήλαιο το ονόμασε ο άγιος "Εγκλείστρα" κι' ο ίδιος είναι γραμμένος στο συναξάρι του με τόνομα "ο άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος". Η αγιωσύνη του ξακούσθηκε σέ όλη την Κύπρο και προστρέξανε πολλοί να μονάσουνε κοντά του. Τότε έπιασε κ' έχτισε μοναστήρι μεγάλο, τιμημένο εις μνήμην του Τιμίου Σταυρού. Όλα βρίσκουνται ώς τα σήμερα απείραχτα. Η σπηλιά της Εγκλείστρας είναι καταζωγραφισμένη από τον καιρό του αγίου Νεοφύτου, με υποθέσεις από το Ευαγγέλιο και με οσίους σε σχήμα ήσυχο και απλό. Σ' ένα κελλί

σκαμμένο στο παραμέσα μέρος του βράχου, βρίσκεται ο τάφος του αγίου. Μέσα σ' αυτό το σπήλαιο απόμεινε κατακλειδωμένος με νηστεία και με προσευχή επί πολλά χρόνια. Μονάχα κάθε Κυριακή κατέβαινε με μια σκάλα στην παρακάτω σπηλιά και δίδασκε τους μαθητές του. Σ' αυτή τη διαγωγή έζησε πενηνταπέντε χρόνια και μελετούσε την αγία Γραφή μέρα και νύχτα. Και με όλο που ήτανε λιγογράμματος ο μακάριος, έγραψε πολλά αγιασμένα γραψίματα, γεμάτα από την ευωδία του Αγίου Πνεύματος, σε δεκαέξι βιβλία συναθροισμένα. Προείδε τη μέρα της κοίμησής του και μάζεψε γύρω του τους μαθητές του και τους ορμήνεψε να ζούνε με αγάπη και ομόνοια, σύμφωνα με τον Κανόνα, που τους άφησε γραμμένον. Παράδωσε το πνεύμα του στον Κύριο στις 12 Απριλίου κατά τα 1215 απάνω κάτω.

Αυτός ο άγιος είναι από εκείνες τις απλές ψυχές που δεχτήκανε τον Χριστό σαν φυσική θροφή της ψυχής τους, δίχως να μάθουνε γράμματα πονηρά. Το πρώτο βιβλίο, που έμαθε να το λέγει απέξω και που τ' αγάπησε πολύ, ήτανε το Ψαλτήρι του προφητάνακτα Δαυΐδ. Ύστερα αποστήθισε διάφορες ευχές και τροπάρια και λόγια των πατέρων της Εκκλησίας. Κανένας ζωντανός άνθρωπος δεν τον δίδαξε, γι' αυτό μπορεί να πει κανένας πως ο άγιος Νεόφυτος είναι "διδακτός Θεού". Ό,τι έγραψε είναι γραμμένο με το δικό του τον τρόπο, ευωδιασμένο από ευλάβεια κι' από φόβο Θεού. Έγραψε "Ερμηνείαν εις την Εξαήμερον" ήγουν για τη Δημιουργία του κόσμου, λόγους "εις την αρχήν του Ινδίκτου, εις τον Αρχάγγελον Γαβριήλ, εις τον άγιον μάρτυρα Μάμαντα, εις το Γενέσιον της Θεοτόκου, εις τον τίμιον και ζωοποιόν Σταυρόν, εις τον οσιομάρτυρα Πολυχρόνιον" και πολλούς άλλους. Έγραψε ακόμα "Περί της Αποκαλύψεως του Αγίου Ιωάννου", "Περί σεισμών διαφόρων", "Ερμηνείαν των Ψαλμών" και άλλα. Απ' αυτά σταχυολογήσαμε λιγοστά και τα βάζουμε παρακάτω.

Στην Ερμηνεία της Εξαημέρου, γράφει πώς αποφάσισε να γράψει γι' αυτή τη μεγάλη υπόθεση: "Μου φαίνεται καλό να πω από ποια αιτία έφθασα στην απόφαση να συντάξω τούτο το βιβλίο. Τον καιρό λοιπόν που με φώτισε κάποια θεϊκή ανατολή άνωθεν και με έστρεψε μακριά από τις ματαιότητες της ζωής, κι' οδήγησε τα πόδια μου σε ίσιους δρόμους και σε οδόν ειρήνης, ώστε να ακολουθήσω το μοναχικό βίο, ξέφυγα κρυφά από τους γονιούς μου κι' από τα εφτά τ' αδέρφια μου, αρσενικά και θηλυκά, κ' έφθασα σε κάποιο άγιο μοναστήρι. Εκειπέρα έτυχε να ακούσω την προφητεία που λέγει "εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και την γην" και τάλλα λόγια που έρχουνται κατόπι, και πολύ θαύμασα σαν τ' άκουσα· γιατί δεν είχα ακούσει ποτέ τέτοιον λόγο, επειδής ήμουνα αγράμματος και δεν ήξερα ούτε το άλφα κ' ήμουνα παιδί ως δεκαοχτώ χρονών στην ηλικία. Και τόσο θαύμασα από τα λόγια αυτά που άκουσα και τόσο πολύ τ' αγάπησε η ψυχή μου, που μακάρι έλεγα να διαβάζανε τέτοια αναγνώσματα και να τάκουγα, μ' όλο που δεν καταλάβαινα το νόημα που είχανε, εκτός το "εν αρχή εποίησεν ο Θεός και ότι είδεν ο Θεός ότι καλά λίαν" και τίποτα περισσότερο απ' αυτά δεν ένοιωθα. Αλλά δεν ήθελα να ρωτήσω και κανέναν να μου τα εξηγήσει, και μονάχα μέσα στης καρδιάς μου τον κρυφόν τόπο

φύλαγα αυτό το θαύμα. Και σαν με βάλανε οι γέροντές μου να κλαδεύω τ' αμπέλια, έπιασα να μαθαίνω κάποια γράμματα με τη βοήθεια του Θεού και τις ευχές που λέγανε οι μοναχοί τη νύχτα και τη μέρα. Μα η θεία χάρη μού χάρισε περισσότερο κι' από αυτά, ώστε να μάθω να λέγω απ' έξω ολόκληρο το ιερό Ψαλτήρι. Και σαν μου ήρθε πάλι κάποια φώτιση να φύγω από το θόρυβο του κοινοβίου και να πάγω να ησυχάσω, τότε ήβρα καιρό ησυχίας, κ' επειδή είχα στη θύμησή μου αυτά τα θεϊκά λόγια που είπα, έψαχνα να βρω περισσότερο από κάθε άλλο βιβλίο εκείνο το προφητικό. Και σαν το βρήκα, το έμαθα απ' έξω με τη βοήθεια του Θεού, από τον πόθο που είχα για όσα έλεγε. Κ' έμαθα όχι μονάχα την εξαήμερη κοσμοκτισία, αλλά κι' όσα λέγει για τον Παράδεισο και για την παράβαση, για τον κατακλυσμό και για την πυργοποιΐα, έως το φίλο του Θεού τον Αβραάμ, κι' είχα πολύ θαυμασμό για τα θεϊκά λόγια αυτής της Γραφής".

Για τις συμφορές της Κύπρου γράφει "Περί των κατά την χώραν Κύπρον σκαιών", κι' αρχίζει με τούτα τα λόγια: "Το σύννεφο σκεπάζει τον ήλιο κ' η αντάρα τα όρη και τα βουνά, και μποδίζανε τη ζέστη και τη φωτεινή αχτίνα του ήλιου για λίγον καιρό. Κ' εμάς μας έχει σκεπασμένους δώδεκα χρόνια τώρα σύννεφο κι' αντάρα από βάσανα απανωδιαστά που πέσανε απάνω στη χώρα μας. Γιατί σαν πήρε την Ιερουσαλήμ ο άθεος Σαλαχαντής και την Κύπρο ο Ισαάκιος ο Κομνηνός, σκεπάσανε τον τόπο χειρότερα από αντάρες και φουρτούνες, πολέμοι και ταραχές κι' ακαταστασίες, κουρσέματα κ' αιματοχυσίες. Γιατί να, ο ζωηφόρος τάφος του Κυρίου και τάλλα τα άγια δοθήκανε στους σκύλους Μουσουλμάνους για τις αμαρτίες μας και δακρύζει για τούτη τη συμφορά κάθε ψυχή π' αγαπά το Θεό. Σαν τα είδανε αυτά, ταραχθήκανε τα έθνη και τα βασίλεια, κατά το γραμμένο, ο Αλαμάνος λέγω κι' ο Εγκλινίας και σχεδόν κάθε έθνος κίνησε για να σώσει την Ιερουσαλήμ και δεν μπορέσανε να κάνουνε τίποτα. Και να, δώδεκα χρόνια, και τα κύματα αγριεύουνε και ψηλώνουνε χειρότερα... Κι' αυτά συγχωρηθήκανε να γίνουνε για τις αμαρτίες μας τις μεγάλες, με δίκαια απόφαση του Θεού, για να ταπεινωθούμε κ' ίσως συγχωρεθούμε. Είναι μια χώρα Ιγκλιτέρρα, πιο μακριά από τη Ρωμανία κατά το βοριά, κι' από δαύτη σύννεφο Ιγκλίνων μαζί με τον άρχοντά τους μπήκανε σε κάτι καράβια μεγάλα που τα λένε νάκκες και ταξιδέψανε για τα Ιεροσόλυμα. Τότε τράβηξε για τα Ιεροσόλυμα κι' ο βασιλιάς των Αλαμάνων με εννιακόσιες χιλιάδες. Μα αυτός, περπατώντας κατά τα ανατολικά μέρη του Ικονίου, έχασε τα στρατεύματά του από το περπάτημα κι' από την πείνα κι' από τη δίψα κι' ο ίδιος ο βασιλιάς πνίγηκε μέσα σ' έναν ποταμό καβάλλα στ' άλογό του. Κι' ο Ιγκλίτερ ήρθε στην Κύπρο και τη βρήκε σαν χαροκαμένη μάνα...

Η χώρα μας είναι σαν τη θάλασσα πούναι αγριεμένη από πολλή ανεμοζάλη. Και μάλιστα η συμφορά μας είναι χειρότερη κι' από την άγρια τη θάλασσα. Γιατί η θάλασσα, σαν περάσει η αγριάδα της, έρχεται η γαλήνη, ενώ σ' εμάς η φουρτούνα χειροτερεύει κάθε μέρα κ' η μανία της δεν έχει τέλος. Στο Λευϊτικό βιβλίο είναι γραμμένα όσα βρήκανε τη χώρα μας, πολέμοι, σπάρσιμο χωρίς απολαβή, φάγωμα των

κόπων μας από τους οχτρούς μας. Κ' η δύναμή μας γίνηκε ένα τίποτα· κι' απομείναμε λιγοστοί. "Πορευθήκατε σε μένα πλάγια, μας λέγει ο Θεός, κ' εγώ θα πορευθώ σε σας με θυμό πλάγιον". Κι' αληθινά έτσι είναι· γιατί αν δεν κουτσαθεί κανένας, ούτε κι' ο γιατρός τον κόβει με το νυστέρι, κι' ούτε του καίει το πονεμένο μέρος. Λοιπόν είναι φανερό πως κ' εμείς, αν δεν πικραίναμε κάποτε τον πανάγαθο γιατρό μας και δεν πηγαίναμε σ' αυτόν πλάγια, κ' Εκείνος δε θα φερνότανε σε μας πλάγια και δε θα μας πίκραινε για να σωθούμε".

(από το "*Γίγαντες ταπεινοί*", Ακρίτας 2000)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού")